

1938

პიონერები

საერთაშორისო
პიონერთა ორგანიზაცია

10

1938

А. С. Сидоров

პროლეტი

სამ. ალექსანდრე ჯანაშიას კომუნისტური და
სამ. განსახორციელებელი მეთოდური მუშაობა
ოქტომბერი 1938 წ. № 10

გამომცემლობა „კომუნისტი“. რედაქციის მისამართი: თბილისი, გრიბოედოვის ქ. № 34, ტელ. 3-02-61

შინაარსი

გვ.

1. ზიორაგი შუბინაშვილი — ოქტომბერი (ლექსი)	1
2. ილია სინაკაშვილი — ოქტომბრის ზეიმი (ლექსი)	2
3. ლენინურ-სტალინური კომკავშირის ოცი წლისთავი (წერილი)	3
4. კაშკაშებს დიადი ოქტომბრის მზე (წერილი)	4
5. მლ. ავლაძე — გმირი ქალები (ნარკვევი)	6
6. სანდრო შავენიძე — შემოდგომა სოფლად (ლექსი)	9
7. თურმან შანშიაშვილი — გიგა (მოთხრობა)	10
8. ლავროვი ზინაიდა — ნადიმი (მოთხრობა)	13
9. მმ. ზიორაძე — ედიშერის ცდები (ნარკვევი)	15
10. ვის როგორი ენა აქვს	გარეკანის მე-3 გვ.
11. გლადიატორი და რომაელები	გარეკანის მე-3 გვ.
12. გასართობი	გარეკანის მე-4 გვ.

ქურნალი გაფორმებულია მხატვარ დონისა და ი. ქოქიაშვილის მიერ.
ყდის მხატვრობა ეჭუთენის მხატვარ კ. გქელიშვილს.

3380

გორაკი ჟურნალი

ქვემოთ

ოცდაერთი წლისაა,
შენის დაუაყვანებელი,
სტალინურ მოდერნიზაცია,
თან მრავალს აღტაცება.

ესი მხეჭაბუკია
თვისი სწავლებლობით,

უიყინა და ბუკია
საბრავო კმირობით.

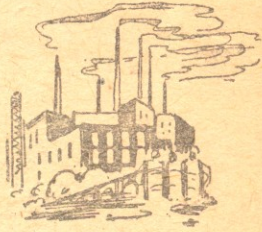
ეს მსოფლიოს უკუჩეთს
მუსრავს მკურდგანური
და ზავით მოგუგუნებს
გამარჯვების იერით.

ოქტომბრის ზეიმი

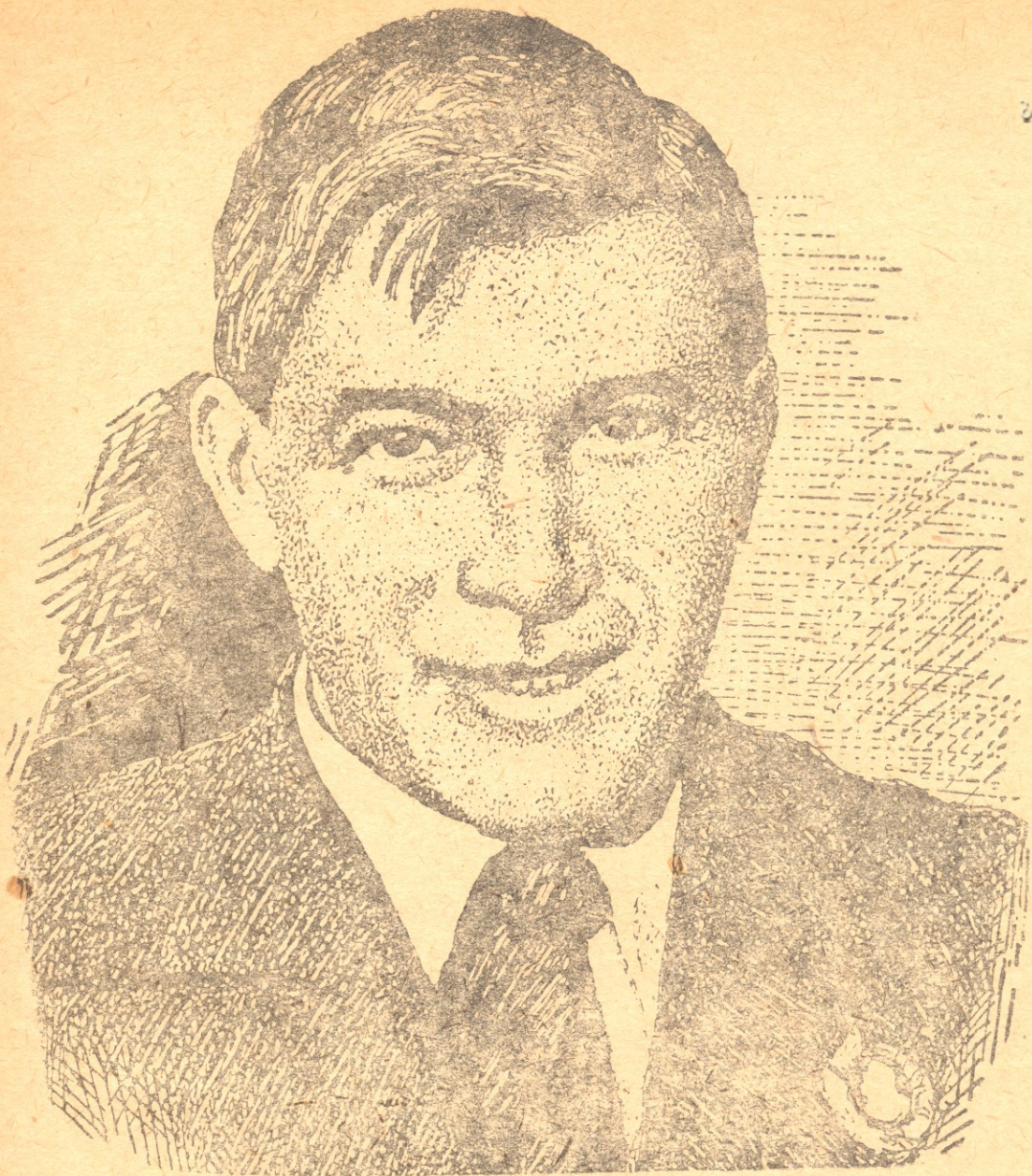

ოქტომბრის სხივით გამთბარი
აყვავებულა მთა-ბარი,
ულევ დოვლათად ქცეულა
ნათესი, ნახნავ-ნაბარი,
მშრომელს აღხენს და ალაღებს
მისივე ნაამაგარი,
მტერი ვერაფერს დაგვაკლებს,
გვიცავს მარჯვენა მაგარი!!
სტალინური მზე გვინათებს,
გაქრა წყვდიადი, ბნელეთი,
დავიმორჩილეთ ბუნება,
ჰაერი, ზღვა და ხმელეთი:
ფოლადისტრთიან არწივებს
ჰაერში გააქვთ სრიალი,

საბჭოთა მინდვრებს ახარებს
ტრაქტორთა გუგუნ-გრიალი.
გვახარებს შრომა, სულ ვშრომობთ
და შრომა ისევ გეწყურია!!
სიცოცხლე სახალისოა,
ცხოვრება საამურიია!!
გამარჯვებულთა სიმღერა
ჩვენში ხმამაღლა გრიალებს,
დროშა დიადი ოქტომბრის
მუდამ წინ გვიძღვის, ფრიალებს.
დიდი ოქტომბრის ზეიმი
ყოველ ზეიმზე დიდია
და მისი დროშა მზესავით
მსოფლიოს ცაზე ჰკიდია!

საკ. ალექ ცუქას მდივანი ანს. ა. კოსარევი

ღენინუკ-სგადინუკი კომკავშირის ოსი წლისტავი

ამ წლის 29 ოქტომბერს ოსი წელი უხსკულდა ლენინუკ-სტალინუკი კომკავშირის არსებობიდან.

ოსი წლის წინათ ქალაქ მოსკოვში შეიკრიბა კომკავშირის პირველი ყრილობა. ამ ყრილობამ გააფორმა ახალბაჭადობის კომუნისტური კავშირის შექმნა.

წინესწარ დიდი მუშაობა მიმდინარეობდა კომკავშირის შექმნისათვის, ბოლშევიკთა პარტია და მისი ბუმბუკაზი ბელადები ლენინი და სტალინი უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებდნენ ახალბაჭადობას.

პროლეტარული ახალბაჭადობის მოძრაობის განვითარებაში განსაკუთრებული როლი ითამაშა პარტიის მეთვსე ყრილობამ. მეთვსე ყრილობა შეიკრიბა 1917 წ. აგვისტოში. იგი ახსანაბი

სტალინის უშუალო ხელმძღვანელობით მიმდინარეობდა. ლენინი მაშინ დროებით მთავრობას ემალეზობდა და იატაკქვეშ იმყოფებოდა.

აი, ამ ყრილობაზე სხვა საკითხთა შორის იღვა საკითხი ახალბაჭადობის კავშირების შესახებ.

პარტიის მეთვსე ყრილობის შემდეგ ახალბაჭადობის კავშირებმა უფრო გასაღეს მუშაობა. მთელ რიგ ფაბრიკებსა და ქარხნებში შეიქმნა მუშა ახალბაჭადობის სოციალისტური ორგანიზაციები. ეს ორგანიზაციები მზიდროდ ირავებოდნენ ბოლშევიკთა პარტიის ბარეშომ.

პარტია უდიდეს მუშაობას აწარმოებდა ახალბაჭადობას შორის. კომკავშირის პირველი ყრილობა ბოლშევიკთა პარტიის უშუალო ხელმძღვანელობით მიმდინარეობდა, ყრილო-

ბის დელეგაციას საშუაარი ჰქონდა ლენინთან ახალგაზრდობის კავშირის ამოცანების შესახებ. იმ დროს რუსეთში სამოქალაქო ომის პარცელური ტრიალუბა. ხალხის მტკაბი ბაშაბაბით უტეფდნენ ახალგაზრდა საბჭოთა ხალის-უფლებას.

კომკავშირელები კარგად ხედავდნენ ამას და ბოლშევიკების ხელმძღვანელობით მდებარე იბრძოდნენ მტკაბის წინააღმდეგ. ამ პერიოდში რაიკომების ან საოლქო კომიტეტების კარგაზე ასეთი ბანცხადებები იყო გამოკრული:

„რაიკომი დაკეტილია, ყველანი ფრონტზე წავიდნენ“.

მდიოდნენ და მიდიოდნენ კომკავშირელები ფრონტზე და მტკიცედ იბრძოდნენ მტკის შესაგუსკრელად. რევოლუციის გამარჯვებისათვის.

ცოტა ხნით ადრე სამოქალაქო ომის დათავრებამდე, 1920 წელს მოეფყო რუსეთის ახალგაზრდობის კომუნისტური კავშირის მისამი

ჟრილობა. ჟრილობაზე სიტყვით ბავოვიდა დიდი ლენინი, რომელმაც მთავარ ამოცანად ახალგაზრდობას სწავლა დაუსახა.

კომკავშირი ყოველთვის ასრულებდა ასრულებს დიდი ბელადების ლენინისა და სტალინის ბრძნულ მითითებებს.

სოციალისტური რევოლუციის ყველა ფრონტზე ბავოვიჩინა კომკავშირეა თავი. საშობალოს ბიკრული დაცვისათვის კომკავშირი დავილდოვებულია წითელი საბრძოლო დროშის ორდენით, ხოლო სოციალისტურ მშენებლობაში აქტიური მონაწილეობისათვის ფრონტის წითელი დროშის ორდენით.

ჩვენს საბჭოთა ახალგაზრდობას უსაზღვროდ უყვარს საშობალო, უყვარს ლენინ-სტალინის პარტია, უყვარს დიდი ბელადი, ამხანაგი სტალინი. ბოლშევიკთა პარტიისა და დიდი სტალინის ხელმძღვანელობით კომკავშირი მდებარე წავა წინ, ახალახალი გამარჯვებისათვის!

სულ ახლო წარსულში, რამდენიმე წლის წინათ ჩვენს ქვეყანაში ხალხი საშინელ ტანჯვა-წაჩებაში ცხოვრობდა. შიმშილი, სიღარიბე, უსუფლებობა და გაუგონარი ჩავრა აწუხებდა მილიონობით ადამიანებს. მეფის რუსეთი სულს უხუთავდა მშრომელებს, არავითარ გასაქანს არ აძლევდა მათ. ლენინმა ხალხთა საპყრობილე უწოდა მეფის რუსეთს.

მშრომელთა საყვარელი ბელადები ლენინი და სტალინი და ბოლშევიკების პარტია რაზმადნენ ხალხს გადამწყვეტი ბრძოლისათვის. მშრომელები მიჰყვებოდნენ თავიანთ ხელმძღვანელებს და მზად იყვნენ მათ ყოველ დაძახილზე.

და აი, ბოლშევიკებმა მიიღეს გადაწყვეტილება, რომ დაწყებულიყო აჯანყება 1917 წლის შვიდი ნოემბრისათვის. ღამით აენთო კრესერი „ავრორა“. მან ყუმბარები დაუშინა პეტროგრადს. გრიალებდა „ავრორა“, გრიალებდა ქალაქი. იწყებოდა სულ ახალი ხანა.

შვიდ ნოემბერს დროებითი მთავრობა უკვე დამხობილი იყო. ხალხი ხეიმობდა ჯერ არნახულ გამარჯვებას.

მაგრამ მეორე დღიდანვე საზიზღარმა მტრებ-

მათავიანთი მახვილი ახალგაზრდა საბჭოთა ხელისუფლებისაკენ მიმართეს. გაჩაღდა სამოქალაქო ომი. ყოველი მხრიდან ტყვიების ზუზუნი ისმოდა. თავისუფალი ხალხი არავის არ უშინდებოდა და მტკიცედ იგერიებდა ყოველგვარ მუხანათურ თავდასხმას. რევოლუცია წინ-წინ მიიწევდა, ყოველდღიურად იგებოდა ახალი ძალით.

მაღე ოქტომბრის ბრწყინვალე მხემ შენათა აზერბაიჯანში, სომხეთში, საქართველოში...

1922 წლის დეკემბერში შეიქმნა საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირი, გაერთიანდნენ საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკები.

მის შემდეგ საბჭოთა კავშირი მშვიდობიან აღმშენებლობას შეუდგა ყველგან, განაპირა კუთხეებში, შორეულ ტაიგასა თუ ყაზახეთში, ფართოდ გაიშალა ეს მშენებლობა. დედამიწის ერთი მეექვსედი აგუგუნდა, ქვეყანამ მაღე იცვალა სახე. რამდენი ქარხანა, ფაბრიკა, ელსადგური, სკოლა და შენობა აიგო კიდი-კიდემდის, ამათი ჩამოთვლაც შეუძლებელია.

მარტო ჩვენს რესპუბლიკაში, საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკაშიც კი ვერ გასწვდება თვალის ნაირნაირ სანახაობებს, გულს რომ ახარებენ და იტაცებენ.

ვთქვათ, თქვენ გადაწყვიტეთ გამგზავრება ქუთაისისაკენ. ერთ მშვენიერ დილით ადგილი დაიკავეთ მატარებელში და გამოემშვიდობეთ თბილისს. მატარებელი მიქრის, მიფრინავს! ელმავალი მიაქროლებს ვაგონებს. უნებლიედ გაგონდებათ ამბავი (უფროსებმა რომ გაიმბეს!) იმის შესახებ, თუ როგორ მიბობლავდა უწინ მატარებელი ამ გზაზე, როცა ნახშირიც არ ჰქონდათ და ჟანგიან ორთქლმავლებს შემოთ ახურებდნენ. დაიწვებოდა შეშა, მატარებელიც დადგებოდა, კვლავ აანთებდნენ და ასე...

ახლა სულ სხვაა. სულ სხვაა. აი, მირბის მატარებელი, მირბის! გაიარა სადგურები, ქალაქები, სოფლები. რამდენი წარმატაცი სანახაობაა! უკვე აჯამეთიდანაც გახველით. უახლოვდებით რიონს. აგერ, მარჯვნივ გორაკიდან ოთხი უხარმახარი მილი ეშვება, ქვევით რაღაც შენობაა. მასთან აუარებელი მავთულხლართი.

ეს რიონჰესია, აგებული სულ რამდენიმე წლის წინათ. სალორიის ტყეზე, სადაც ორი ათეული წლის წინათ ავახაქების შიშით კაცი ვერ გაივლიდა, გაჭრილია არხი. ამ არხში მიედინება რიონის წყალი, გადადის მილებში და აბრუნებს ვეებერთელა ტურბინებს. ორმოცდარვაათასი კილოვატი სიმძლავრე გადმოედინება მანქანებიდან.

თქვენ უფრო ადრე ზემო-აგვალაში შეგხვდათ ასეთივე ელსადგური. ეს ზაპესი იყო. იგი ქვეყანას ოცდაჩვიდმეტ ათას კილოვატ სიმძლავრეს აძლევს.

ბევრი, ბევრი ჰიდროსადგურია აგებული რესპუბლიკის ქალაქებსა და სოფლებში: ონში, აბაშაში, ლენტეხში, ზნაურში, ლიხაურში, ბარისახოში... შენდება ხრამშესი, სოხუმშესი, ტყვარჩელის თბოელექტროსადგური, თბილისის თბოელექტროსადგური და სხვა.

მაკბანესი, ნავთი, ქვანახშირი...

ძალიან მდიდარია ჩვენი რესპუბლიკა, მდიდარია მისი წიაღი: რა გინდათ, რომ აქ არ მოიპოვებოდეს: მარგანეცი, ნავთი, ქვანახშირი, ბარიტი, მოლიბდენი, ოქრო, დარიშხანი...

ადრევე ცნობილი იყო, რომ საქართველოში მოიპოვებოდა ნავთის საბადოები. აქა-იქ მოწინააღმდეგეებდა ნავთის წყაროები, ჟონავდა ნავთი. უკანასკნელ წლებში საბჭოთა ხელისუფლებამ მტკიცედ მოჰკიდა ხელი ნავთის ძიებას. მრავალ ალაგას იქნა აღმოჩენილი საბადო: შირაქში, მირზაანში, გურიაში...

ნავთს ეძებდნენ თბილისის ახლოს, ნორიოშიც, ბურღავდნენ მიწას და აი, 13 სექტემბერს უეცრად ამოხეთქა ქაბურღილიდან შადრევანმა. აღმოჩნდა ნავთი, სამრეწველო მნიშვნელობის ნავთი.

ჩვენი რესპუბლიკის ინდუსტრია. იგი იძლევა ნავთს, მარგანეცს, ქვანახშირს ბარიტს, გუმბრინს, მანქანებს, დახვეებს, აბრეშუმის ქსოვილებს, მაუდს, კონსერვებს, ფოლადს, დიატომიტს, შაქარს...

ქ ზამთარშია ყვავიან მანაკაეები

საბოლოოდ გაიმარჯვა სოფლად საკოლმეურნეო წუკობილებამ. ბედნიერ ადამიანებს ისეთი სასიხარულო და გალღებული ცხოვრება დაუდგათ, რომელზედაც წინათ ოცნებაც კი არ შეეძლოთ.

დიდხანია, რაც გლეხი ჭაბანწყვეტაში აღარ ატარებს დღეებს მის თითქოსდა განუყრელ კავთან და სხვა პრიმიტიულ იარაღებთან. კოლმეურნეებს ახლა აუარებელი მანქანა აქვთ. მინდვრები მოფენილია რამდენიმე ასეული ტრაქტორით, კომბაინით, ტრიერით, ძნათსაკონებით, კულტივატორით...

მანქანები გუგუნებენ კახეთში, ქართლში, იმერეთში, კოლხიდის ველებზე... ეს ველები სულ ახლო წარსულში ხომ ჭაობებით იყო დაფარული. კოლოსა და ბაყაყებს დაეპყროთ ჭაობები, ბზუოდნენ, ყიყინებდნენ და შხამს ავრცელებდნენ.

თავისუფალმა ხალხმა ამოაშრო ჭაობები, მოაშორა კოლხიდას ქვეწარმავლები და უკვე ნოყიერი მინდორი დაფარა ძვირფასი უცხო მცენარეებით. რას არ შეხვდებით ახლა კოლხიდის გამოშრალ ველებზე: ჩაის ბუჩქებს, მანდარინს, ფორთოხალს, ლიმონს, მუშმელას, ფეიხოსას, გრეიფთრუტს, ტუნგოს, გერანს...

ნამდვილი წალკოტია, ლეგენდარული წალკოტი ზამთარშიაც კი ყვავიან მცენარეები და ატყვევებენ თვალს.

დედამიწის ერთ მეექვსედზე კამკამებს ოქტომბრის ნათელი, ბრწყინვალე, მარად ჩაუქრობელი მზე, დედამიწის ერთ მეექვსედზე საბოლოოდ გაიმარჯვა სოციალიზმმა. სტალინური კონსტიტუციით აღფრთოვანებული ხალხი სიხარულით მიიჩქარის წინ, კომუნიზმისათვის.

მარად და მარად იკამკამებს ოქტომბრის ჩაუქრობელი მზე, იგი სულ ძალე გააბრწყინებს მძლავრად მთელ მსოფლიოს.

შემიწი ქალები

თანხმობა მიღებულია

ივლისის ერთ მშვენიერ დილას ვერცხლისფერი თვითმფრინავი აიშართა შავი ზღვის ნაპირიდან — სევასტოპოლიდან და კურსი ჩრდილოეთით აიღო. ათი საათისა და 30 წუთის ფრენის შემდეგ ეს თვითმფრინავი თეთრი ზღვის ნაპირზე დაეშვა, ქალაქ არხანგელსკში. რთული გადაფრენა ბრწყინვალე გამარჯვებით დასრულდა. და აი ბრუნდებიან დედაქალაქში ამ შესანიშნავი გადაფრენის მონაწილენი პოლინა ოსიპენკო, ვერა ლომაკო და მარინა რასკოვა.

დედაქალაქის სადგურზე დამხვდურთა შორის პოლინა ოსიპენკომ ვალენტინა გრიზოდუბოვა შენიშნა. პოლინამ წამსვე შეკითხვით მიმართა მას:

— როგორ არის საქმე?

ვალენტინა მოეხვია მეგობარს და სწრაფად მიუგო:

— ყველაფერი რიგზეა. თანხმობა მიღებულია! და დაიწყო ქალთა მამაცი სამეულის: ვალენტინა გრიზოდუბოვას, პოლინა ოსიპენკოსა და მარინა რასკოვას სამზადისი შორეული, ძირდაუშვებელი, საერთაშორისო სარეკორდო გადაფრენისათვის.

დაუღალავი ვარჯიში, როგორც დღით, ისე ღამით, რამდენიმე დღეს გაგრძელდა. მფრინავი ქალები საწვრთნელი ვარჯიშის დროს ჰკვეთდნენ ცის უსაზღვრო სივრცეებს, არა მარტო მაშინ, როცა ის ლურჯი და კრიალა იყო, არამედ მაშინაც, როცა ცა წარბს შეიკრავდა და შავი ღრუბლებით და-

იფარებოდა. ფრენის ოსტატები ითვალისწინებდნენ, რომ სარეკორდო ფრენის დროს მოსკოვიდან შორეულ აღმოსავლეთში მათ ემუქრებოდა უარესი ამინდიც, და რომ საჭირო იყო მზადყოფნა ამისათვის.

უფროსი პილოტი გრიზოდუბოვა, მეორე პილოტი ოსიპენკო და შტურმანი რასკოვა უდიდესი ყურადღებით სწავლობდნენ ახლადგებული კოხტა თვითმფრინავის ყოველ დეტალს, იმ თვითმფრინავის, რომელსაც პატრიოტმა ქალებმა სახელად ყველასთვის საყვარელი სიტყვა „როდინა“ (სამშობლო) უწოდეს.

მოსამზადებელი მუშაობა ხალისით მიმდინარეობდა. ქალთა სამეულის ხალისს მატებდა უდიდესი მზრუნველობა, რასაც იჩენდა მათდაჰი პარტია და ხელისუფლება, კერძოდ კი დიდი სტალინი. საყვარელი ბელადი განუწყვეტლივ თვალყურს ადევნებდა ამ სამზადისს. უფროსი პილოტი ვალენტინა გრიზოდუბოვა მუდამ ალტაცებით ივანებს იმ გულთბილ შეხვედრას, რომელიც კრემლში მოეწყო გაფრენის წინ. იქ იყვნენ: დიდი სტალინი, მოლოტოვი, ვოროშილოვი, ისინი უდიდესი ყურადღებით უსმენდნენ გრიზოდუბოვას, რომელიც უაპობოდა მოსამზადებელი მუშაობის მიმდინარეობის შესახებ, საწვრთნელი ფრენისა და მომავალი გადაფრენის მარშრუტის შესახებ. ხალხთა ბელადი ეკითხებოდა გრიზოდუბოვას იმაზე, თუ რამდენად საიმედო იყო ფვითმფრინავი, რომლითაც უნდა გაფრენილიყვნენ მფრინავი ქალები, თვითმფრინავის სხვადასხვა ხელსაწყობებზე, მეტეოროლოგიურ პირობებზე, და ამ შე-

კითხვებიდან გამოსწვიოდა ის უდიდესი მზრუნველობა, რასაც იგი ყოველთვის იჩენს ადამიანისადმი.

სანატრელი დილა

დადგა 24 სექტემბრის სანატრელი დილა, რომელსაც ასე მოუთმენლად ელოდნენ ვიღაც ქალები. აეროდრომზე დიდი ფუსფუსია. დღეს ცაში აიშართება სამი მამაცი ქალი ვერცხლისფერი ორმოტორიანი თვითმფრინავით.

მშვიდი და ტკბილი ძილის შემდეგ მხიარულად იღვიძებს „როდინას“ ეკიპაჟი. მათ მოღიშარ სახეზე ვერ ამოიკითხავთ მღელვარებას; ისინი, სრულიად დამშვიდებულნი, მადიანად შეექცევიან დილის საუზმეს, წყნარად იკავებენ თავთავის ადგილებს თვითმფრინავში და წყნარადვე ელოდებიან სტარტის მიცემას. ისინი მშვიდად გრძობენ თავს, რადგან იციან, რომ მათ თან მიჰყვება საბჭოთა კავშირის მრავალმილიონიანი ხალხის თანაგრძნობა და სიყვარული, რადგან იციან, რომ მათთვის ზრუნავს ხალხთა ბელადი დიდი სტალინი, იციან ის, რომ ეს სიყვარული და თანაგრძნობა, ეს ზრუნვა და ყურადღება მათ გამოიყვანს ყოველგვარი მოსალოდნელი გასაჭირიდან.

რამდენიმე წუთიც—და შჩელკოვის აეროდრომს მოსწყდა თეთრი არწივი, აიშართა მალლა, მალლა და გასწია აღმოსავლეთისაკენ. რადიოსადგურები გაფაციცებით იჭერდნენ რადიოგრამებს თვითმფრინავ „როდინადან“.

მაგრამ 25 სექტემბერს რადიოკავშირი თვითმფრინავთან შეწყდა. „როდინას“ ეკიპაჟის ბედი გამოუცნობი იყო. რადიოსადგურები ამაოდ ცდილობდნენ აღედგინათ კავშირი „როდინას“ ეკიპაჟთან. დაიძრა თვითმფრინავთა მთელი წყება „როდინას“ საძებნელად, მაგრამ ძებნა 9 დღის განმავლობაში უშედეგო იყო.

„როდინას“ ეკიპაჟი აღმოჩენილია

სამ ოქტომბერს, 10 საათსა და 30 წუთზე, ქალაქ კომსომოლსკიდან ოთხი თვითმფრინავი აფრინდა დავალებით—ეწარმოებინათ თვითმფრინავ „როდინას“ ძებნა კერბის რაიონში. თვითმფრინავებს მართავდნენ: სახაროვი, რომანოვი, ბურლაკოვი და დერკუნსკი. რაზმი კერბის რაიონში ორ ნაწილად გაიყო. ცა ლურჯად კამკამებდა, თითქოს ბუნებაც ხელს უწყობდა მფრინავებს დავალების კარგად შესრულებაში. კერბიდან 60-70 კილომეტრის დაშორებით 700 მეტრის სიმალიდან მფრინავმა სახაროვმა დაბლა რაღაც თეთრი ლაქა შენიშნა. ის ყურადღებით დააცქერდა იმ თეთრ ლაქას და გარკვევით შენიშნა ორმოტორიანი თეთრი თვითმფრინავი და იქვე ორი ადამიანი, რომელნიც დარბოდნენ მანქანის ირგვლივ და გახარებულნი იქნევდნენ ხელს. ცოტა ხნის შემდეგ „როდინას“ თავს დასტრიალებდა ბურლაკოვის მანქანა. მალე სახაროვი და ბურლაკოვი დაბრუნდნენ კომსომოლსკს, რათა

მთელი მსოფლიოსათვის ეცნობებინათ სასიხარულო ამბავი: თვითმფრინავი „როდინა“ აღმოჩენილია.

4 ოქტომბერს სახაროვი ისევ გაფრინდა „როდინას“ ბანაკთან და ჩაუყარა მათ თბილი თანაგრძნობის მელი და პროდუქტები. თვითმფრინავთან ისევ ორი ქალი იდგა.

სადღაა მესამე?

პირობითი ნიშნებით მფრინავმა ქალებმა აცნობეს სახაროვს, რომ შტურმანი მარინა რასკოვა თვითმფრინავის დაშვების წინ პარაშუტით გადახტა. ახალგაზრდა მფრინავი ნ. დერკუნსკი, რომელსაც დავალებული ჰქონდა შტურმან მარინა რასკოვას პოვნა, გულდასმით ათვალევრებდა მიწის ყოველ პატარა ნაწილს. „როდინადან“ ათი-თხუთმეტი კილომეტრის დაშორებით დერკუნსკიმ ბოლი შენიშნა. მეტად გააოცა მფრინავი ასეთ უკაცურ ადგილას ბოლის დანახვამ. რამდენიმე წუთის შემდეგ მან შენიშნა ადამიანი, რომელიც სწრაფად მოძრაობდა და ცხვირსახოცის ჰაერში ასროლით ანიშებდა მფრინავს, რომ ის პარაშუტით გადახტა.

დერკუნსკიმ რასკოვას ჩაუგდო პროდუქტებით სავსე ყუთი.

მძიმე გზა

შჩელკოვის აეროდრომიდან აფრინის შემდეგ „როდინა“ ურკევად ჭრიდა ჰაერს და აღმოსავლეთისაკენ მიექანებოდა. მას ვერ აბრკალებდა ღოუბლიანობა, ქარიშხალი, ციკლონი...ის კვეთდა ჰაერს 4.500 მეტრის სიმაღლეზე და ამაყად დასცქეროდა იატაკად გაშლილ შავ ღრუბლებს. მძიმე ძეტეოროლოგიური პირობების გამო ფრენა მეტწილად ბრძალ წარმოებდა, თვითმფრინავი კი მაინც მიქროდა მიზნისაკენ. და აი „როდინა“ უკვე დასტრიალებდა შორეულ აღმოსავლეთის თვალუწვდენელ ტაივას. მაგრამ ბენზინის მარაგი ამოიწურა. მალე მოტორებიც გაჩერდნენ...საჭირო გახდა დაშვება. დაბლა ტყეა და მალღობები... ვაკე ადგილები კი ჭაობიანია. „როდინა“ ჭაობში უნდა დაეშვას—ასეთია ბილოტ გრიხორდუბოვას გადაწყვეტილება. მაგრამ ის ყველაზე მეტად მეგობარზე წუხს. ძთლიანად მინებისაგან შემდგარი კაბინა, რომელშიაც შტურმანი მარინა რასკოვა ზის, თვითმფრინავის ცხვირთან მდებარეობს. დაშვებისას მოსალოდნელია

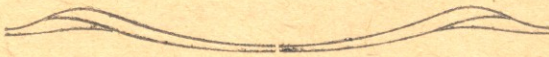
ამხ. გრიხორდუბოვა ვსპანელ ბავშვებს შორის.

ქალთა სამეულის გადაფრენა—მოსკოვი-შორეული აღმოსავლეთი — ბრწყინვალე გამარჯვებით დასრულდა. გმირმა ქალებმა 26 საათსა და 29 წუთში დაფარეს 6,450 კილომეტრი მარშუტით, ხოლო 5,947 კილომეტრი პირდაპირი ხაზით, რითაც 1,500 კილომეტრით გადააჭარბეს საერთაშორისო რეკორდს.

აი რამ აღაფრთოვანა ყოველი საბჭოთა მოქალაქე. და ეს აღტაცება, ეს სიხარული მკვეთრად

გამოიხატა დიდი ბელადის სტალინისა და მთავრობის მეთაურის მოლოტოვის მისალმებაში: „თქვენი სიმამაცე, სიმტკიცე და ფრენოსნობის მაღალი ოსტატობა, რაც გამოიჩინეთ გზისა და დამალი შუბების უძნელეს პირობებში, მთელი საბჭოთა ხის აღტაცებას იწვევს.

ვამაყობთ თქვენით და სულით და გულით გართმევთ ხელს“.

საწერო ქაღაჩი

ზვარში მზემ გადმოიხედა,
დილაა ისევ ცვრიანი,
სხივებმა ქარვა დაჰყარა
და ფოთლებს არხვეს ნიაფი.

ჩამოჰყვა შარას ხმაური
და ქალ-ვაჟების ყიყინა...
თითქოს მათ გვერდით ხალისმაც
ვენახში შემოირბინა.

ჰკრეფენ, და მწიფე მტევნებით
სწრაფად ივსება კალთა;
გულიც შარბათით სავსეა,
რთველმა რომ შემოანათა.

და ამ მხიარულ რთველობაში
ჩვენთან რა უნდა უგულოს,
ვკრიფოთ და ვკრიფოთ ყურძენი,
სიმღერა დავაგუგუნოთ!

მიდის დოვლათი მარნისკენ,
ურემი მძიმედ ჭრიალებს.
— მგზავრო, კეთილო ვაჟკაცო,
აქეთკენ ჩამოგვიარე.

ჯერ ტკბილი მაჭრით დაგვლოცე!
შემდეგ გვითხარი მადლობა,
ინებე, დატკბი ყურძნითაც,
გამოგვიცდია მგზავრობა.

აბა, ბიჭებო, გაჰკარით,
ჩხებიც ასჭერით, აკიდოც.
რთველობა გვექნება ყოველთვის,
ჩვენი ცხოვრება ვადიდოთ.

ვადიდოთ მიწის ბარაქა,
ჩვენთან რა უნდა უგულოს,
ვკრიფოთ და ვკრიფოთ ყურძენი,
სიმღერა დავაგუგუნოთ.

ბული ქნევით პატრონს შეჰყურებდა. ბებერი თუ-
თის ხე ბურანში წასულიყო, დაკბილული ფოთლე-
ბი გაერინდებინა და სიბნელეში ჩაყურსულიყო. პა-
პა მიხაკოს ჩასთვლიმა, გათეთრებული თავი ჩამოა-
კანტურა, შეიმშუშნა და გასწორდა. უფრო გაამახვი-
ლა... ეს რა ესმის? ნაცნობი ხმა! ისე ჰგავს პაპა მი-
ხაკოს ხმას, რომ მოხუცს მოთმინება დაეკარგა, ყა-
ვარჯენი წინ ვაიშვირა, მიწა მოსინჯა და წინ წად-
გა. სმენად გადაიქცა. სალამოს სიმშვიდეში მკაფიოდ
გაიგონა ლალი, მომაჯადოებელი სიმღერა. მოხუცის
გული სიამით შეთრთოლდა.

სიმღერა უფრო გაძლიერდა, მოხუცის ირგვლივ
ჰაეროვანი ნარნარით შეიკრა და ჰარმონიული ქლე-
რით ეზოში ჩაიჯირითა.

— ნეტა ვინ არი ეს დალოცვილიშვილი? — წარ-
მოთქვა სიხარულით მოხუცმა და ცოტა კიდევ წაი-
წია. ახლა სულ მკაფიოდ გაისმა:

„სადაური ხარ, დედილო...ო...ო“

სადაური გყავს ქმარი...ო...ო“.

ეს ხომ პაპა მიხაკოს საყვარელი ურმულია, ამ
ლექსს ხომ ისიც მღეროდა ხოლმე, როცა ურმის
კოფოზე იჯდა ჯანღონით სავსე, და მერე ხმა...ეს
ხომ მისი საკუთარი ხმაა, სწორედ ამნაირი ხმით
აჯადოვებდა მსმენელებს. მოხუცი ათრთოლდა.
მზად იყო მასაც წამოეწყო საყვარელი ურმული...

სიმღერა გაიზარდა... სულ ახლო ისმოდა, ხან
მინახდებოდა, მისუსტდებოდა, კდემამოსილებითა და
სიკეკლუცით დაიფარებოდა, ხან კი აქუხდებოდა,
მოვარდნილ ნიაღვარს დაემსგავსებოდა, აბორგდე-
ბოდა, რაკრაკებდა, ჩუხჩუხებდა, იფრქვეოდა ჰაე-
როვან ბგერათა ნაკადად, ირწეოდა მსუბუქად, მი-
ცურავდა ზევით-ზევით უსახდგრო ცისაკენ და შო-
რეულ ღრუბელთა თეთრ ქულებს ნახი რხევით ეპ-
კურებოდა.

პაპა მიხაკო სულ გაინაბა, გაჩერდა და მხოლოდ
მაშინ გამოერკვა, როცა ძალმა აღერსით შესწ-
კმუტუნა და გაიქცა.

— ბოთვერა, ჩემო ბოთვერა, — მოისმა აღერსიანი
ხმა, და პაპა მიხაკომ გიგა იცნო. ეხლა კი მიხვდა,
რომ ეს მშვენიერი ურმული მისი შვილიშვილის
ყელიდან ამოდროდა.

— ბიჭო გიგა, მომიახლოვდი, შვილო, სადა
ხარ? — ძლივს წაიღულღულა გრძნობამოჭარბებულმა
მოხუცმა და ხელები წინ ვაიშვირა. პატარა გიგა
პაპის წინ წარსდგა და ცქრილა თვალები ბრმა
თვალებს მიაშტერა. მოხუცმა წყნარად მოუსვა
შვილიშვილს ხელი, მოსინჯა, ძლიერ გაზრდილი
ეჩვენა. გულით უნდოდა მოხვეოდა, დაეკოცნა ეს
ახლად აღმოჩენილი მომღერალი, მაგრამ რალა-
ცის ერიდებოდა, სცხვენოდა პატარისა; როგორც
იქნა, ეს სურვილი ხელის მოსმით გაიქარწყლა და
მთრთოლვარე ხმით ჰკითხა:

— ეხლა რამდენი წლისა ხარ, შვილო?

— მეთოთხმეტეში გადავდექ.

— ჰო, ჰო, მართალია, მეთოთხმეტეში ხარ, —
წყნარად წარმოთქვა მოხუცმა და მეტი ველარაფე-

რი მოახერხა. უნდოდა შეექო,
სიმღერა მოეწონებინა, ზოგი
რამ თავისი გამოცდილები-
დან ეთქვა, მაგრამ თავი შეი-
კავა.

იმ სალამოს პაპამა და
შვილიშვილმა მეტის თქმა!

ველარ მოახერხეს, უნდოდ დაწვენენ დასძინებლად.
შვილიშვილს მალე ჩაეძინა და გათენებამდე აღარ
ამდგარა, პაპას კი დიდხნობამდე არ დასძინებია და
გათენებამდე ერთხელ კიდევ დატოვა ლოგინი. ეს
სწორედ მაშინ იყო, როცა მამლებმა პირველად
იყიველეს. პაპა მიხაკო წყნარად წამოჯდა ლოგინზე.
ამჯერად უყავარჯნოდ წამოვდა ფეხზე. დიდხანს
იდგა ასე. შემდეგ დიდი სიფრთხილით მიუახლოვდა
გიგას ლოგინს. ხელის წყნარი ფათურით მოსინ-
ჯა მძინარე ბიჭის თავი, სუნთქვაშეკრული დაიხარა
მის სარეცელზე და, პირველად თავის სიცოცხლეში,
ქურდულად აკოცა საკუთარ შვილიშვილს.

ამ შემთხვევის შემდეგ პაპა მიხაკო თითქო უფ-
რო გამხიარულდა. ჩვეულებრივზე მეტს მღეროდა,
ჩონგურს ხშირად უკრავდა; იგრძნობდა თუ არა გი-
გას იქ ყოფნას, ძველ შაირებსა და სიმღერებზე
ჩამოავდებდა ლაპარაკს. ხანდახან გუნდურ სიმღე-
რასაც კი წამოიწყებდა, ისევე, როგორც ამ 30-40
წლის წინათ უმღერია. გიგა გრძნობდა პაპის ასეთ
გამხიარულებას და თვითონაც უხაროდა; ხან ისიც
აპყვებოდა სიმღერაში, და ბოლოს ისე შეეჩვივნენ
ერთმანეთს, რომ ხშირად პაპა და შვილიშვილი,
დიდხანის მომღერლებივით ხმაშეწყობილნი, რომე-
ლიმე რთულ სიმღერას ასრულებდნენ.

პაპის მეცადინეობამ შედეგი გამოიღო, გიგას
ბუნებრივი ნარნარა ხმა სასიმღეროდ მოიქნა და
ამერიდან როცა კი დრო შეეცემოდა, პაპის მიერ
გათამამებული ბიჭი ღიღინებდა და თვითონაც აღ-
ტაცებული იყო თავისი სიმღერით.

სკოლის მეგობრები ხშირად ეხვეწებოდნენ გი-
გას, დაემღერებინა ჩონგურზე ან მისებური ურმუ-
ლი შემოეძახა. გიგა ჩვეულებრივ მორცხვობდა, ძა-
ლიან ძუნწად მღეროდა ხალხში, მეგობრებში კი
უფრო თამამი იყო და გაბედულად დაიწყებდა თა-
ვის საყვარელ ურმულს. მალე გიგას მომღერლისა და
მეჩონგურის ხმა გაუვარდა, მისი სახელი ყველამ
იციოდა სოფელში. განსაკუთრებით ამ ერთი კვირის
წინათ შეიქნა ცნობილი. მან რაიონულ ოლიმპია-
დაზე პირველი ჯილდო მიიღო და თავისი სოფელი
ასახელა. ხმა გავრცელდა: გიგა ქალაქში უნდა გა-
გზავნონ და რესპუბლიკურ ოლიმპიადაზე მიაღები-
ნონ მონაწილეობაო.

* * *

მეორე დილით გიგამ ახალი ხალათი ჩაიცვა,
ბოხჩაში ერთი დღის საგზალი გამოკრა, პაპის ჩონ-
გური ილღიაში ამოიხარა, თავზე თუშური ქუდი
შეისწორა და საყვარელ მოხუცს გამოეთხოვა.

პაპა მიხაკო მანამ იდგა ეზოში, სანამ ორლობეში კიდევ ისმოდა მიმავალი გიგას ფეხის ხმა, როცა მიწყდა, დერეფნისაკენ შებრუნდა, ქანზე ჩამოჯდა და ფიქრებში ჩაიძირა.

ოპერის თეატრი საზეიმოდ იყო მორთული. გიგა თავისიანებს არ შორდებოდა, მორცხვობდა, სულ უკან იწვევდა და მობუზული დადიოდა.

აი შეიყვანეს დიდი თეატრის კულისებში. აუარებელი ხალხი იყო. უმრავლესობა ჩოხებში გამოწყობილიყო, გიგასავით პატარები სულ არ ჩანდნენ. ყველა წყნარად ლაპარაკობდა, ჩურჩულებდა. იქით, თეატრის სიღრმეში, ჟამდაჟამ ტაში აქუხდებოდა, თან შეძახილი ერთვოდა და თეატრის შენობა ზანზარებდა. გიგას სიხმარში ეგონა თავი. ამდენი სანახაობით გაბრუვდა, ყველაფერს გაშტერებული უყურებდა და ძალიან ცოტას ლაპარაკობდა. ჩონგური მაგრად ჰქონდა ჩაბლუჯული. გიგას აცახცახებდა უჩვეულო მოლოდინში...

ცოტახნის შემდეგ კარგად გაიგონა იმ კაცის ხმა, ყოველთვის რომ აცხადებდა შემსრულებლების გვარებს:

— მეჩონგურე სიღნაღის რაიონიდან—გიგა ბეგიაშვილი.

გიგამ ზურგში ბიძგი იგრძნო. გაუბედავად გასცილდა ფარდებს და იქ შეჩერდა, სადაც სკამი იდგა. გაუბედავად ჩამოჯდა სკამზე და პაპისეულ ჩონგურზე მორცხვად ჩამოჰკრა პატარა თითები. ყველა გაინაბა. დაძაბულ სიჩუმეში გაუბედავად გაისმა მეჩონგურის წკრიალა ხმა:

იმ შენი დედის ქირიმე,
ვინაც გიმღერა ნანაო,
ვინც თავის კალთით გაზარდა
ბელადი შენისთანო...

ქვლავ ხანზარდა დარბაზი, შეძახილებმა ააფორჩაქეს ჰაერი. მეორედ მღერას სთხოვდნენ მომღერალს. გბგა უხმოდ იდგა. შემკრთალი ათვალეობდა მაყურებელთა ჩოჩქოლსა და სიხარულს. წასვლა გერ მოეხერხებინა, ქამარში გაჩხერილი ქული ამოუფარდა და სულ დაიბნა. ტაში კი არა ცხრებოდა, ბორგავდა; იზრდებოდა, კედლებს აწყდებოდა და მრავალ გამოძახილად იმსხვრეოდა დარბაზის სივრცეში.

როგორც იქნა, დასწვდა ქუდს, დაიხურა. ერთი ქიდევ მოიხედა ხალხისაკენ და, თითქოს ვინმე მისდევსო, აჩქარებით გავიდა.

ტაშის ქარიშხალი უფრო გამძაფრდა, ზედ შეძახილები დაერთო...

— გადი, კიდევ იმღერე, გადი!—მიმართა ვილაცამ, მაგრამ გიგა უკან იწვევდა, ხმას აღარ იღებდა. ხმაური კი იზრდებოდა. ტაში ქუხდა და მაყურებელთა რიგები მოთმინებადაკარგული ნერვიულობდა.

გიგა კვლავ ბიძგი შეიყვანეს სცენაზე. უკანა ფარდასთან გაჩერდა. თავი ოდნავ ჩალუნა და ხალათის კალთას სრესა დაუწყა. ტაში მონღლდა მაყურებლები მოუთმენლად შეჰყურებდნენ სებიდანაც განაბულნი იყურებოდნენ...

ერთი კვირის შემდეგ გიგა სოფელში ჩავიდა. პაპას მზურვალედ გადაეხვია. ბევრი რამ უამბო და ბოლოს ჯილდოდ მიღებული ათასი მანეთი გადასცა.— შეინახეო, —ძღვის დაატანა.

პაპა მიხაკომ მოსინჯა, ბრმის ალლოთი იცნო ფული, ჯიბეში ხელსახოცს დაუწყა ძებნა და თან დასძინა:

— კარგია, შვილო, შეგინახავ, ფული საჭიროა. ხალათი აღარ გაქვს, მესტებიც დაგიცვდა, ჩვენებიან თებროს დაუძახე ხვალ და ის გიყიდის, მადლიანი დედაკაცია.

— არა, პაპა, მე არაფერიც არ მინდა, მესტები რად მინდა, შენი ამოსხმული ქალმები უფრო კარგია.

— ხალათი ხომ გინდა?

— არც ხალათი მინდა, აკი მაქვს.

გიგას ხმაში რალაც საიდუმლოება ინახებოდა. შობუცი დაქვდა და უფრო დაყინებით დაუწყა გამოკითხვა.

— რატომ არ გინდა, ბიჭო, აბა დედიშობილა ხომ არ ივლი?

გიგა უხმოდ იჯდა და ღირეზე ჩხირით აფხატუნებდა.

— მაშ რა გინდა, შვილო, რატომ არ იტყვი?— შეეკითხა კვლავ შობუცი.

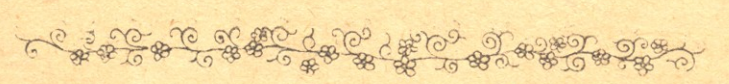
— აი... მატარებელში რომ მოვდიოდი...—წაიშობილა გაუბედავად გიგამ და ხმა ისევ ჩაუწყდა.

— მერე რომ მოდიოდი...

გიგამ თავი ჩალუნა, ჩხირით ფხატუნს მოუმატა და განაგრძო:—მატარებელში რომ მოვდიოდი, ერთი შენსავით კაცი ვნახე, შენსავით თეთრი წვერი ჰქონდა. თურმე წინათ შენსავით ლიბრი ჰქონდა გადაკრული და ქალაქში მოუჩრჩინათ... იქნებ შენც აგიხილონ თვალები.

მიხაკო პაპას არაფერი უპასუხნია, დაკოყრილი ხელით შვილიშვილის თავი მონხა, გულზე მიიხუტა და დიდხანს, დიდხანს ჰკოცნიდა.

სამი თვის შემდეგ საღვთალებიანი პაპა მიხაკო და პატარა გიგა ქალაქში ნახეს, მუსიკალურ ტექნიკუმში. პაპა მიხაკო გამგეს სთხოვდა მისი შვილიშვილი ტექნიკუმში მიეღოთ და სიმღერა ესწავლებინათ.

ნადიმი

(დასასრული*)

დამარცხებული თურქები თავიანთ ქვეყანაში რომ დაბრუნდნენ, ირანს ზღაპარივით მოედო ქართველთა ძლიევამოსილებისა და სიმამაცის ამბავი.

დიდი სულთანი შიშმა აიტანა. პალესტინაში რომ დამარცხდა, მერმე საქართველოზე მომართა იერიში, მაგრამ საკუთარი ძალით ძველი მოხარკე ქვეყნებისაკენ წამოსვლას ვეღარ ბედავდა; მან დაიბარა ვეზირები, მოხუცი მრჩეველები, რომ რაიმე გზა გამოენახათ. ერთი მოხუცი, რომელსაც დიდი თმა და წვერ-ულვაში ჰქონდა, წინ წამოდგა მეფესთან, გულხელდაკრეფილმა უმორჩილესი თაყვანი სცა მბრძანებელს და მოახსენა:

— ქართველ ტომთა გამარჯვება მაოტო ჩვენი საფრთხე კი არაა, არაბეთმაც თვალი უნდა გაახილოს...

სულთანს არაბეთის ხსენებამ ნათელი მოჰფინა, ამ სიტყვამ ისე გაახარა, თითქოს არაბეთის სახელმწიფო ამ მოხუცმა ვეზირმა აღმოაჩინა პირველადო.

— თუ არაბები დაგვეხმარებიან...ჰო, მაშინ ჩვენ ვავიმარჯვებთ,—უცებ დაასკვნა სულთანმა.

— რასაკვირველია, მოწყალეო სულთანო!—ვეზირმა ცღერით მოახსენა.

სულთანმა სასწრაფოდ გამოყო კაცები არაბეთში გასამგზავრებლად. დიდი მბრძანებლის განკარგულებას ვინ აღუდგებოდა წინ. ირანელი მოციქულები ესტუმრნენ არაბეთის მეფეს დურბეზს. დურბეზმა სიხარულით მიიღო ირანიდან მოსული სტუმრები, რომლებმაც გადასცეს სულთანის მეგობრული საღამი და კეთილი სურვილები, მიაართვეს ძვირფასი ძღვენი და მოახსენეს:

— კეთილი ინებე, დიდო მეფეო არაბეთისა დურბეზ სადაყას-ძვე, რათა შეიწყნარო თხოვნა ჩვენი სულთნისა. ჩვენ დავმარცხდით პალესტინაში, ქართველებმაც ყელი გვიშოვეს. სულთანმა მოგახსენათ, ქართველების გაძლიერება თქვენთვისაც ცუდიო და ჯარით დახმარებას გთხოვთ.

დურბეზი სულთანის მომართვამ ღრმად დააფიქრა, ფრიალ დაღონდა. მაშინვე გადაწყვიტა ჯარით დახმარებოდა და მოციქულებს აღუთქვა:

— ჯარს ჩქარა გამოგზავნი, შესანიშნავ სპასალარებს შევარჩევ და თავენება ქართველობას ურ-

ჩობისათვის მიწასთან გავასწორებთ, ვასწავლით, როგორ უნდა მორჩილთაგან ძლიერთადმი ერთგულება და პატივისცემა.

სულთანი დურბეზის პასუხმა ფრიალ აღაფრთოვანა და თქვა—ქართველებს დიდი რისხვით მოვევლინებითო. არაბეთიდან მართლაც დიდი ლაშქარი დაიძრა. ჯარისკაცებს ამ შორეულ ქვეყანაში წამოსვლა არ უნდოდათ. მაგრამ რა უნდა ექნათ, როცა დურბეზის ბრძანება ასეთი იყო. მოწყენილი ჯარისკაცები მოსდევდნენ აქლემების ქარავანს. ისინი უკმაყოფილოდ ლაპარაკობდნენ, მაგრამ ისე საიდუმლოდ, რომ დურბეზის შვილს მალიქს არ მოეკრა ყური, რომელიც მამის მაგიერ სულთანთან მოდიოდა. მალიქს დიდი ამაღა მოსდევდა. არაბთა ჯარებს სპასალარობდა დურბეზის ერთგული ელლაზი.

— ქართველებმა ჩვენ ხომ არ გამოგვიცხადეს ბრძოლა, რას ვერჩით იმ ხალხს?—ბრაზით ლაპარაკობდა შავწვერა არაბი და კაკლისოდენა შავ თვლებს აბრიალებდა.

— დურბეზის სურვილია,—უპასუხა მეორემ.

— მეფის სურვილია ხალხი გაწყდეს?—იკითხა სხვამ.

— რასაკვირველია,—კვლავ ზიზღით თქვა შავწვერა არაბმა.

— რა ენაღვლება, თვითონ ტახტზე ზის, ხალხის სისხლი კი იღვრება,—ჩაება მათ ლაპარაკში სხვა მეომარიც.

— სწორედ ამ ხალხის სისხლი დააღრჩობს ჩვენს დურბეზს, სულთანსაც, სხვა მეფეებსაც,—ისე ლაპარაკობდა შავწვერა არაბი, თითქოს ხალხის სისხლი უკვე მოდიოდა ბოროტ მეფეთა წასალეკავად.

ოთხასიათასი ჯარისკაცი მოადგა საქართველოს სახლგრებს. ჯარისკაცთა მთავარი მბრძანებელი სულთან მელიქ-თარღრილი იყო, ამის შემდეგ მთავარ კაცად ამირა ელლაზი ითვლებოდა. მათი ჯარები დაბანაკდნენ თრიალეთში, მანგლისში, დიდგორას.

დავით აღმაშენებელმა მთელი იბერია ფეხზე დააყენა და ყივჩაღებსაც ბრძოლისკენ მოუხმო. ნაქარმაგვეის გაშლილი ველებიდან საომრად დაიძრნენ ქვევითი და ცხენოსანი ჯარისკაცები. ისინი კარგად იყვნენ გაწვრთნილი, სიმღერით მიდიოდნენ სამშობლოს რჩეული ვაჟკაცები.

*) დასასრული. იხ. „ბიონერი“ № 9

საბრძოლო ადგილი თბილისის მახლობლად იყო, ხოლო თბილისი თურქებს ეპყრათ.

დავითი მტრის ბანაკს რომ მიუახლოვდა, თავისი ჯარი რამდენიმე წყებად დააყენა, ისინი მოფენილი იყვნენ გორებსა და ხრამებში. მოახლოვდა ბრძოლის წუთები. თურქ-არაბების ჯარები მზად იყვნენ ომისათვის. ჯერ კიდევ არ იყო ნიშანი საომრად შებმისა. ქართველთა მხრიდან ორასი ყივჩაღი გამოიჩინა, ისინი მტრის ბანაკისაკენ ჯგუფად წავიდნენ. არავითარი საომარი განწყობილება არ ეტყობოდა მათ. თურქ-არაბების ჯარში ამან დიდი აფრთოვანება გამოიწვია.

ელაზი და მელიქ-თოღრილი ამაყად დაიარებოდნენ თავიანთი ჯარების რიგებში. ელაზმა ტრახანით მიმართა მელიქ-თოღრილს:

— ჩვენი რისხვა ვის არ შეაშინებს, მერმე ისიც ქართველებს, რომლებიც მურვან ყრუმ¹⁾ ცეცხლითა და მახვილით დაარბია!

არაბთა ჯარების სპასალარი ისე ლაპარაკობდა, თითქოს ბრძოლიდან მოდიოდნენ გამარჯვებულნი.

— ჩვენ დიდ სულთანს კი ამ ნამცეცა ხალხის ამხედრებამ შიშით ზაფრის ქარები შეჰყარა, ხოლო მე სიცილადაც არ მყოფინდა, — მელიქ-თოღრილი მეტად თამამად იყო, მისი დამცინავი კილო სულთანსაც კი მისწვდა, ხოლო ქართველების ამხედრებაზე ყურადღებასაც არ აჩერებდა.

— აი, ომიც ასეთი უნდა, ერთი კაციც კი არ მომკვდარა... — სიცილით ამბობდა ელაზი.

— ურჩობის მოსანანიებლად მოდიან, აბა, რა ეგონათ საცოდავებს?! — მთლად მკვებარა ქოთნად გადაიქცა მელიქ-თოღრილი.

¹⁾ მურვან-ყრუ იყო არაბთა სარდალი. მისი შემოსევა საქართველოზე მოხდა VIII საუკუნის პირველ ნახევარში. მურვან-ყრუ ცნობილია თავისი მრისხანებით. ავტორი.

— მონანიება... მონანიება გახა ყოველთვის შეიძლება? ხუმრობა საქმე ხომ არაა, უხარმახარი სახელმწიფო ავიშალებ და უთვალავი ხარჯი გავეყვებით. ყველას თავები უნდა დავეკეთოთ, ახლა კი მრისხანედ წარმოთქვა ელაზმა.

ყივჩაღები გულდაგულ მოდიოდნენ თურქთა ბანაკისაკენ, რამდენიმელა ნაბიჯი დარჩა. ისინი მოდიოდნენ ნელა, არც დაღლილები იყვნენ. თურქები და არაბები მოემზადნენ მონანიებითი სიტყვის მოსასმენად, ერთად შეჯგუფდნენ ყველანი. ყივჩაღებმა სიტყვის მაგიერ ხმლები ააელვარეს. ეს მშვიდად მომავალი ხალხი თითქოს ერთბაშად გაცოფდა, შეიჭრნენ მტრის ბანაკში, რისხვა იფრქვეოდა იმათი ცეცხლივით აბრიალებული თვალებიდან, განუკითხავად დაიწყეს თურქ-არაბთა ხოცვა. მტრის ბანაკში დაბნეულება გამეფდა, უფრო მეტი რისხვა დატრიალდა, როცა ქართველთა მოიერიშე ახალი ლაშქარი გადმოვიდა. მკვებარა სარდლებმა იბრუნეს პირი და უკუიქცნენ. თურქ-არაბთა გაქცეულ ლაშქარს ქართველთა ცხენოსანი რაზმები დაედევნენ, ათი ფერსახის¹⁾ მანძილზე სდიეს. ოთხასი კაცი ტყვედ წამოასხეს, თან წამოიღეს უთვალავი ნადავლი: ოქრო და ვერცხლი, ძვირფასი ქურჭელი და იარაღი, წამოასხეს არაბული ცხენები და ასურული ჯორები. დატვირთული აქლემების ქარავანი ისე მოიარწყოდა, თითქოს არაბები მიდიანო მექაში²⁾.

ამ გამარჯვებამ საბოლოოდ შეარყია ტფილისში მჯდომი ამირას ტახტი, და 1122 წელს იგი კიდევ გაიპარა.

ტფილისის აღების შემდეგ დავით აღმაშენებელმა ორი წელიწადი დაისვენა, ომი არავისთან უწარმოებია, ხოლო დიდი ლაშქრობისათვის კი ემზადებოდა. მან მოულოდნელად გასცა განკარგულება შირვანს გასალაშქრებლად. სულთანიც დიდ სამზადისს შეუდგა, მთელი თავისი საბრძანებელი ფეხზე დააყენა. სულთანის ჯარს ქართველების ეშინოდა, მათში ბევრი ჯარისკაცი იყო ისეთი, რომლებმაც დიდგორიდან მოკურცხლეს. ამიტომ ჯარისკაცებმა ერთხმად მიმართეს სულთანს:

— თუ, დიდო სულთანო, შენ წინ წავგიძღვები, ვიბრძოლებთ, ისე კი ჩვენ ქართველებს ვერ შევებმითო.

არასასურველი მოთხოვნა იყო, მაგრამ სულთნმა ცბიერული თანხმობა მისცა მათ:

— როცა ქართველები შირვანში მოდიან, აბა მე შინ რა გამაჩერებს, მეც თქვენთან ვიქნებიო.

ბრძოლა რომ ბტყდა, სულთანი იქ აღარ ჩანდა, სადღაც გაპარულიყო. ჯარმა თავისი სიტყვა შეასრულა, უკუიქცნენ. შირვანი აიღეს ქართველებმა და აქედანაც ძვირფასი ალაფი წამოიღეს.

სამშობლოს მამაცმა შვილებმა ქვეყანას ახადეს მონობის უღელი. დავით აღმაშენებელმა ხელი მიჰყო სამშობლო ქვეყნის კეთილმოწყობას. მთებში

¹⁾ 10 ფერსახი უდრის 210 ვერსს.
²⁾ მექა — არაბების სამლოცველო ადგილია.

შეხიზნული ხალხი ბარში ჩამოიყვანა. გაჭირვებულს, სადაც კი შეეყრებოდა, ყველას ერთნაირად ჰპატრონობდა. იმ ადგილებში, სადაც ქართველებს ომი მოუხდათ თურქებთან, სომხები ძალიან ცუდ მდგომარეობაში იყვნენ. დავით აღმაშენებელი მივიდა მათ სოფლებში, გაიცნო დარბეული ხალხის ყოფაცხოვრება, შემდეგ იხმო მათი წარმომადგენლები და ჰკითხა:

- თქვენ ხომ გინდათ უკეთესი ცხოვრება?
- კარგი ცხოვრება როგორ არ გვინდა!
- მაშ წამოდით ჩემთან.

სომეხთა წარმომადგენლები ქართველთა მეფისაგან რისხვას ელოდნენ, მაგრამ სულ შეიცვალა მათი შეხედულება. ისინი ქართლში დაასახლა დავითმა მტკვრის მარცხენა ნაპირზე, მისცა ფულები სახლების ასაშენებლად. მშენიერი პატარა ქალაქი გაიმართა. რომელსაც დავით აღმაშენებელმა გორა უწოდა. გორს თავისი სიმაგრე ჰქონდა, გორის ციხედ წოდებული.

ერთხელ დავით აღმაშენებელი გორის დასათვალიერებლად წავიდა, შემდეგ ტინისხილსა და ნაჭარმაგევშიც ისურვა გავლა. მან ჩვეულებრივად თან წაიღო ფულით სახვე ქისა. ეს ფული ღარიბ-ღატაკებისათვის და ქვრივ-ობლებისათვის უნდა დაერიგებინა. ასე იცოდა მან, როცა სახლიდან გავიდოდა, ბერი ფულიც დაურიგებია.

მეფემ ნახა თავისი აშენებული ქალაქი გორი, მოეწონა. მერე მახლობელ სოფლებშიც გაიარა. ყველგან სიცოცხლე ტრიალებდა. ხალხი სიხარულით ეგებებოდა და თავიანთ მხსნელსა და ერთგულს მზადყოფნას ეფიცებოდნენ. მგზავრობის დროს ბევრგან მდინარეები იყო გასავლელი. მდინარეზე არ იყო ხიდები, მგზავრობას ძალიან აფერხებდა უხიდობა. მეფემ ბრძანა ხიდების გაკეთება მტკვარსა და ლიახვზე. დავით აღმაშენებელმა ლიახვზე თვითონ ჩაუყარა საფუძველი ხიდსა. მალე გაკეთდა ხიდები. თვით გორში კი ღარიბთა თავშესაფარი ააგო.

დავითმა დანგრეული ქვეყანა კვლავ ააშენა. არც ერთი კუთხე არ დარჩენილა მისი უნახავი, ყველას ეხმარებოდა. ამიტომ უწოდეს აღმაშენებელი.

გორიდან რამდენიმე კვირის შემდეგ დაბრუნდა დავითი, მოწყენილი იყო ძალიან. მეფის მოწყენის ამბავი ხელად მოედო სასახლეს. მსახურნი დასდასად მიდიოდნენ დავით აღმაშენებელთან, კითხულობდნენ მკმუნვარების მიზეზს. ბოლოს გიორგი ჭყონდიდელი მივიდა:

— მეფეო, რაი არს კმუნვარების მიზეზი? ხალხი ილხენდეს და მეფე სწუხდეს, ეს ვითარ შეიძლება? მწუხარე მეფემ შეხედა გულშემატკივარ ჭყონდიდელს, სანამ სიტყვას იტყოდა, ჯიბიდან ფული-

ანი ქისა ამოიღო. ყველა გაცეხული თვალებით უცქეროდა მეფის მოვარაყებულ ქისას. არავინ იცოდა, რას იტყოდა მკმუნვარე მეფე.

— მე ქართლი მოვიარე, — დაიწყო უმაღური კილოთი მეფემ, — ჩემი ქისიდან მხოლოდ ნახევარი ფული გავეცი ღარიბებზე. ნახევარი კვლავ შინ მომყვა. აქამდის მთელ ქისას ვცლიდი ხოლმე. იქნებ ვინმეს უჭირდა. მე კი ფული არ მიმიცია, ვინ იცის, იგი იქნებ კიდევ მაძაგებს...

— მეფეო, დიღო აღმაშენებლო, დაგიღრეჯია ტყუილადო, — ჰკადრა დიდმა მწიგნობარმა გიორგი ჭყონდიდელმა, — ახლა ხალხმა ძალა მოიცა, მოლონიერდა, თქვენს თვალს საწყალი და გაჭირვებული იშვიათად გამოეპარებოდა, სამოწყალო უმოწყალოდ არ დაგჩივობდათ. დღეს ბედნიერი დღეა, მეფე კმუნვის ნაცვლად უნდა ილხენდეს.

განთქმული მწიგნობრის სიტყვებმა დავით აღმაშენებლის სახეს მართლაც რომ ნათელი მოჰფინა. გახარებულმა მეფემ ბრძანა ნადიმის გამართვა. ნადიმზე მოიწვიეს სამშობლოს მამაცი გმირები, საქართველოს მრავალი კუთხის წარმომადგენლები. ნადიმი გაიმართა საქართველოს დედაქალაქ თბილისში. ილხენდა მეფე, ილხენდა მთელი ხალხი, ხალხი ლოცავდა ერთგულ და მამაც მეფეს, მეფე კიდევ ხალხს. სიყვარულით ასხენებდნენ ომში დაკარგულ სამშობლოს გმირებს. ჰაერს საუცხოო ჰანგებად ეფინებოდა მათი ტკბილი სიმღერა და მუსიკობანი. ეს ნადიმი გადაიქცა ზეიმიდ, სადაც განთავისუფლებული საქართველოს ხალხთა სიხარული ისახებოდა.

— ეს რა არის, ედიშერ, ახალი რეაქტივები იყიდე?—ოთახში შესვლისთანავე მიაქცია ყურადღება მაგიდაზე დაწყობილ ახლადმოტანილ ხელსაწყოებსა და რეაქტივებს გურამმა.

— ზოგი ვიყიდე, ზოგი კიდევ მე თვითონ გავაკეთე. აი, მოდი გაჩვენო, ეს მოწყობილობა სულ ჩემი გაკვეთებულია.

— ეს მინის მილი როგორ მოლუნე, პირდაპირ საოცარია!

— მინის მილი? სულ ადვილად. აი, ნახე, სპირტ-ნათურაზე როგორ რბილდება და ილუნება მინა,—უთხრა ედიშერმა და შეუღდა თავისი ხელოვნების ჩვენებას.

— გურამ, ცოტა დავიცადოთ, მანამდის მე მარმარილოს ნატეხებს მოვიტან. ამხანაგები თუ მოვიდნენ, უთხარი დამიცადონ, მხოლოდ არაფერი გამოიფუტოთ, იცოდეთ, ან გემოთი არ გასინჯოთ რამე.

— კარგი, კარგი.

ედიშერი წავიდა თუ არა, ამხანაგებიც გამოჩნდნენ. ლიანამ კაუჩუკის მილები მოიტანა, ედიშერს დაევალებინა. მალე ედიშერმაც მოარბენინა მარმარილოს ნატეხები.

— იცით, რა გითხრათ, ბიჭებო, ბაბუა სამსონი არის სოფლიდან ჩამოსული და ბებია ეფროსინე... ეს მარმარილოს ნატეხები ბაბუამ ჩამომიტანა და თან მისაყვედურა: რად გინდოდა, ეს ქვები რომ მაზიდვინეო. იმათაც ვუჩვენოთ, რისთვის მჭირდებოდა მისი ჩამოტანილი მარმარილო.

ამხანაგები სიამოვნებით დასთანხმდნენ. სანამ ედიშერი მოამზადებდა ცდის მასალას და ხელსაწყოებს დააყენებდა, მოხუცებულებიც მოვიდნენ. ედიშერს უკვე ყველაფერი მზად ჰქონდა. გურამი ასისტენტობდა.— აი, ბაბუა, შენი მარმარილო რად მჭირდებოდა. მიყურე, რა გვაკეთე. მარმარილოს ნატეხები კოლბში ჩაყარა. კოლბიდან მოხსნილი მილი გამოდიოდა, რომელზედაც კაუჩუკის მილი იყო ჩამოცმული. კაუჩუკის მილი ერთ მალალ მინის ჭურჭელში ჩაუშვა. კოლბს საცობი მოხადა და ზედ მარილის მყავა დაასხა. სითხემ დუღილი დაიწყო:

— შეხედე, ბაბუა, რას უშვრება ჩემი სითხე შენს მარმარილოს! ამ მილიდან გაზი გამოდის, ამ გაზს კი ამ ჭურჭელში ვაგროვებ.

— მანდ მოგროვებულს მე ვერაფერს ვხედავ,— გაკვირვებით თქვა ბაბუა სამსონმა.

— მალე დაინახავ.

ჭურჭელს კი მაინც არაფერი ეტყობოდა. ედიშერი ანთებული ასანთით სინჯავდა ნახშირმყავა გაზის ამოსვლას. მიუახლოვებდა თუ არა ასანთს ჭურჭელს, ასანთი ქრებოდა...

— ნახევრამდის... ცოტა აკლია.... აივსო! — გახარებით წამოიძახა ედიშერმა. ბაბუა სამსონი ჭურჭელს მიუახლოვდა და კარგად დააკვირდა. ის ავსებულს მაინც ვერაფერს ხედავდა. ბებია ეფროსინეც ვერ გარკვეულიყო, რაში იყო საქმე. ყმაწვილებს თვალი მოხუცებულებისაკენ ეჭირათ. ცარიელიდან ცარიელში უნდა გადავსხა. მიყურეთ! ედიშერმა გამოიტანა სასწორი. ერთ თეფშზე მინის ჭურჭელი დადვა, მეორე თეფშში კი საწონებით გაუთანასწორა.

— ბაბუა სამსონ, ხომ სწორია სასწორი?

— სწორია.

— ახლა იმ ცარიელი ჭურჭლიდან ვადმოვასხათ სასწორზე დადებულ ჭურჭელში. შეხეთ, სასწორის უღელი დაიხარა.

— რაშია საქმე,—ფიქრობს ბებია ეფროსინე, — შიგ რომ არაფერი იყო?

— იყო, ბებია, მაგრამ არ ჩანდა. თვალით უხილავია, როგორც ჰაერი, მხოლოდ ჰაერზე მძიმეა. ახლა რომ გადავასხა, სასწორი ისევ წონასწორობაში იქნება. ხედავთ? და მართლაც, გადასხმის შემდეგ, როცა ცარიელი ჭურჭელი სასწორის თეფშზე დადვა (ჰაერის გარდა ხომ შიგ არაფერი იყო), სასწორი ისევ გასწორდა,

— ამნაირი ჩემს დღეში არაფერი მინახავს! — გაკვირვებით ამბობდა ბებია ეფროსინე. ედიშერის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა, რადგან მოხუცებულები დაინტერესა და ცდა განაგრძო, კიდევ გაავსო დიდი ჭურჭელი ნახშირმყავა გაზით და დიდი მინის ჭურჭელი მოიტანა, შიგ მეფთულის კიბე ჩადვა. კიბეებზე ოთხი მოკლე, ნაძვის ხეზე ნახმარი სტეარინის სანთელი დაამავრა, გადაასხა გაზი, დაბლა ერთი სანთელი ჩააქრო.

— ახლა აქამდის არის შიგ გაზი, — უხსნიდა ედიშერი. შემდეგ მეორე, მესამე და მეოთხე სანთელიც ჩაქრა.

— ახლა კი სავსეა გაზით. აი, ხედავთ, — და ისევ დაიხარა სასწორი.

მის როგორი ენა აქვს

ცხოველებს ენა ეხმარება საკვების ღებვისა და გადაყლაპვაში. ამათუიმ ცხოველის ენის ფორმა დაუკვიდებულა იმ საკვებ მასალაზე, რომლითაც ის იკვებება, და იმ საშუალებებზე, რითაც ის ამ საკვებს მოიპოვებს. აი რამდენიმე მაგალითი:

1. ლომს აქვს უხეში და მავარი ენა, როგორც ჯავრისი. ის ენით ძვლებს აცლის ხორცს.

2. კოლიბრის ენა ბოლოში ირ წვრილ ჭიქაშეული ლად იყოფა, რომლითაც ის ტუმბოსავით იჭრის ქაჩავს წვეს ყვავილებიდან.

3. კოდალას გრძელი და მახვილი ენა აქვს. მის ენით, როგორც ბარჯით, ამოჰყავს მწერები ნასვრეტებიდან.

4. ბაყაყს დრეკადი და წებოვანი ენა აქვს. ის მოთავსებულა პირის ღრუს სულ წინა ნაწილში. ბაყაყი ამ ენით იჭერს მწერებს, რომლებიც კარგა მოშორებით არიან მისგან.

5. კატას ნავისებური ენა აქვს. ასეთი ენით ძლიერ ადვილია რძის ამოსვლება.

6. როდესაც ჟირათს პირი დახურული აქვს, მისი ენა მსხვილი და მოკლეა, მაგრამ როდესაც მას სურს მოსწიოს თავისაყენ ხის ტოტი, მაშინ მისი ენა გრძელდება და მოქნილი ხდება.

7. ჭიანჭველაჭამიას გრძელი, ძალიან გრძელი ენა აქვს (20 სანტიმეტრი), წვრილი და წებოვანი, როგორც ბუზებისსაჭერი ქალაღდი. ამ ენით ჭიანჭველაჭამია იჭერს ჭიანჭველებს არა მარტო მიწის ზედაპირზე, არამედ თვით მათ ბუდეებშიაც.

8. თევზებს საკვები წყალთან ერთად თავისით უცვივდებათ პირში, ამიტომ მათ ენა ძალიან სუსტი და თითქმის უძრავი აქვთ, ზოგიერთებს კი ენა სრულებით არ გააჩნია.

გვლადიბტორი და რეპუბლიკები

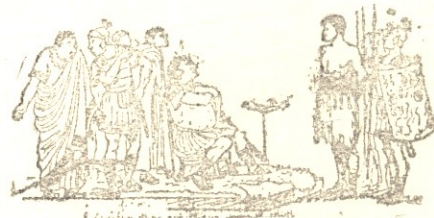
ძველ რომში დიდაბულაბი თავის შესაბამვად მარტავდნენ ბრძოლას გლადიბტორთა შორის. გლადიბტორები, რომლებიც ტყვე მონებს წარმოადგენდნენ, დაპყრობილი ქვეყნებიდან შემოყავდათ.

ეს უკანასკნელები ბევრჯერ ჯანყდებოდნენ თავიანთ მფაბვრალთა წინააღმდეგ. ბადროგვცემენ. რომ რომაელებმა ბავ იცეს ბრძანება, რომლის მიხედვით აჯანყებუბი მონაწილე ყოველშაპყრობილ გლადიბტორს სიკვდილით სჯიდნენ, მაგრამ სასჯალის ხასიათი დავოკიდებულ იყო იმაზე, თუ როგორ ბავუბოგდა გლადიბტორი დაკითხვაზე: თუ ტყვე სიმაკრულს ამბოგდა, იგი უშვით უნდა გაეზვირათ, თუ ტყუილდა—უნდა ჩავოედროთ. ამ ბრძანების შეცვლა არავის შეეძლო.

ერთხელ რომაელ ლეგიონერთა რაზმის მიერ შაპყრობილ იქნა ერთი გლადიბტორი. ტყვეს

სიკვდილი მოელოდა, მაგრამ გლადიბტორმა გადაწყვიტა რომაელების უზკროსი ზქუბით მოეტყუბინა. უზკროსი კი წინასწარ ტკავაოდა მთავოზე მონისათვის ბავოსათანი ბანაჩინით.

— აბა, რომელი სიკვდილი დაეძახაშერი?—დაცინვით შეაკითხა გლადიბტორს უზკროსი.

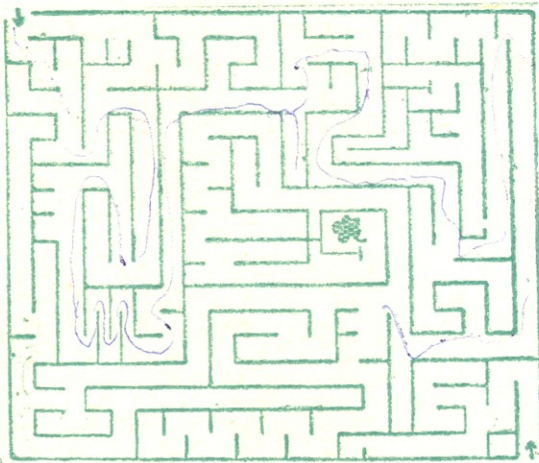
ამ კითხვაზე გლადიბტორმა ისე შავასხა, რომ მისი დასჯა არ შეეძლოდა.

როგორ შავასხა გლადიბტორმა, რომ შეინარჩუნა სიცოცხლე?

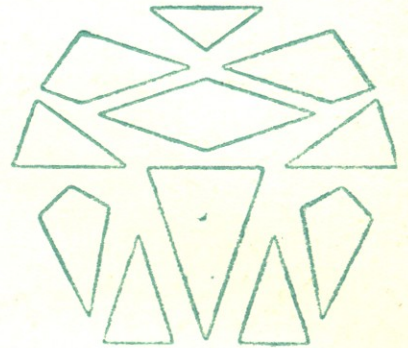

ღ ა ბ ი რ ი ნ ზ ი

სცადეთ მიაღწიოთ ლაბირინტის ცენტრამდის.

ხუთქიმიანი ვარსკვლავი

დაალაგეთ ეს თერთმეტი ნაწილი ისე, რომ მიიღოთ ორი ერთნაირი ხუთქიმიანი ვარსკვლავი.

პასუხები „კიონარის“ № 9-ში მოთავსებულ გასართობზე.

